

Sygn. akt I ACa 1657/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 maja 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący SSA Jolanta Grzegorzczak

Sędziowie SA Krzysztof Depczyński (spr .)

SA Anna Cesarz

Protokolant stażysta Lidia Milczarek

po rozpoznaniu w dniu 20 maja 2016 r. w Łodzi na rozprawie

sprawy z powództwa **H. M.**

przeciwko **Spółdzielni Mieszkaniowej "Barbórka" w P.**

o uchylenie uchwały

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim

z dnia 6 sierpnia 2015 r. sygn. akt I C 621/15

oddala apelację.

Sygn. akt I ACa 1657/15

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 6 sierpnia 2015 roku, Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim uchylił uchwałę numer (...) Rady Nadzorczej pozwanej Spółdzielni Mieszkaniowej „Barbórka” w P. z dnia 31 marca 2015 roku w sprawie wykreślenia powoda H. M. z rejestru członków (pkt 1) oraz zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 200 złotych tytułem kosztów procesu (pkt 2).

U podstaw tego wyroku legły następujące ustalenia faktyczne:

Powód jest członkiem Spółdzielni Mieszkaniowej „Barbórka” w P.. Od piętnastu miesięcy H. M. pozostaje w sporze ze spółdzielnią, żądając wyjaśnień co do zasadności obciążania jego lokalu opłatą na fundusz remontowy w uchwalonej wysokości. Powód nie zaskarżył uchwał określających wysokość opłat z tytułu użytkowania lokali. Pozwana spółdzielnia nie wytoczyła powodowi powództwa o zapłatę spornych należności.

Powód na bieżąco reguluje pozostałe opłaty z tytułu użytkowania lokalu mieszkalnego. Zaległość co do świadczeń na fundusz remontowy na dzień 31 marca 2015 roku wynosiła 1.319,71 złotych, zaś na dzień zamknięcia rozprawy 2.014,40 złotych.

W dniu 31 marca 2015 roku Rada Nadzorcza Spółdzielni Mieszkaniowej „Barbórka” w P. podjęła uchwałę numer (...) o wykreśleniu H. M. z rejestru członków Spółdzielni Mieszkaniowej „Barbórka” w P.. W uzasadnieniu uchwały

wskazano, że przyczyną wykreślenia jest niewywiązywanie się przez H. M. z obowiązków statutowych przez nieuiszczanie opłat należnych spółdzielni, czym narusza on podstawowe obowiązki spółdzielcy.

W ustawowym terminie powód wniósł do Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim pozew o uchylenie powyższej uchwały.

Stosownie do § 21 ust. 1 statutu Spółdzielni Mieszkaniowej „Barbórka” w P. wykluczenie członka ze Spółdzielni może nastąpić w wypadku, gdy z jego winy umyślnej lub rażącego niedbalstwa dalsze pozostawanie w Spółdzielni nie da się pogodzić z postanowieniami statutu lub zasadami współżycia społecznego. Ustęp 2 stanowi, że podstawę wykluczenia może stanowić w szczególności:

1. świadome działanie na szkodę spółdzielni, w tym niszczenie jej mienia lub działanie wbrew jej interesom;
2. uporczywe naruszanie postanowień statutu, regulaminów i innych uchwał organów spółdzielni;
3. uporczywe uchylanie się od wykonywania istotnych zobowiązań wobec spółdzielni;
4. świadome wprowadzenie spółdzielni w błąd w celu nabycia określonych uprawnień lub uzyskania nienależnych korzyści;
5. złośliwe lub uciążliwe naruszanie spokoju i porządku w miejscu zamieszkania oraz korzystanie z lokalu niezgodnie z jego przeznaczeniem.

Paragraf 22 ust. 1 statutu stanowi ponadto, że członek Spółdzielni nie wykonujący obowiązków statutowych z przyczyn przez niego niezawinionych może być pozbawiony członkostwa przez wykreślenie z rejestru członków. Ustęp 2 stanowi, że wykreślenie może nastąpić w szczególności gdy członek:

1. nie płaci w terminie wpisowego lub udziału;
2. dopuszcza się nagannego postępowania, któremu z uwagi na wiek i stan umysłu nie można przypisać winy, ale zakłóca to porządek domowy i utrudnia zamieszkiwanie innym osobom;
3. utracił spółdzielcze prawo do lokalu w wyniku podziału majątku, na mocy, którego prawo do lokalu przypadło byłemu małżonkowi członka spółdzielni;
4. zbył spółdzielcze prawo do lokalu, jeśli było to jedyne jego prawo do lokalu w spółdzielni i nie złożył rezygnacji z członkostwa w terminie, o którym mowa w § 14 pkt 17 statutu;
5. utracił spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu w postępowaniu egzekucyjnym, jeśli było to jedyne jego prawo do lokalu w spółdzielni;
6. zbył prawo odrębnej własności lokalu, jeżeli było to jedyne jego prawo do lokalu w spółdzielni i nie złożył rezygnacji z członkostwa w terminie, o którym mowa w § 14 pkt 17 statutu.

Stwierdzając, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy jest w całości niesporny, Sąd Okręgowy uwzględnił powództwo na podstawie art. 42 ustawy z dnia 16 września 1982 roku Prawo spółdzielcze (tekst jedn. Dz.U. z 2013 r., poz. 1443) i uchylił uchwałę jako bezpodstawną. Podzielił również zdecydowaną większość podniesionych przez powoda zarzutów.

Powołując się na treść art. 5 § 1 pkt. 5 oraz art. 24 § 2 -6 Prawa spółdzielczego, Sąd ten opisał regulację ustawową dotyczącą zasad i trybu przyjmowania członków, wypowiedzenia członkostwa, wykreślenia i wykluczania członków w spółdzielni. Podkreślono, że przepisy statutu spółdzielni nie mogą naruszać zasad określonych w ustawie, że mogą za to je doprecyzowywać, uszczegóławiać i uzupełniać. Przy czym stosownie do art. 24 § 6 pkt 2 Prawa spółdzielczego, jeżeli organem właściwym w sprawie wykluczenia albo wykreślenia członka ze spółdzielni jest, zgodnie

z postanowieniami statutu, rada nadzorcza, członek spółdzielni ma prawo zaskarżyć uchwałę rady nadzorczej do sądu w terminie sześciu tygodni od dnia doręczenia członkowi uchwały z uzasadnieniem, a przepisy art. 42 tej ustawy stosuje się odpowiednio. Za bezsporne poczytano, że zaskarżona uchwała została podjęta przez organ, do którego kompetencji należy podejmowanie uchwał w sprawie wykreślenia, jak również, iż w terminie ustawowym wniesione zostało powództwo o uchylenie uchwały.

Sąd I instancji podkreślił, że wskazując jako przyczynę wykreślenia H. M. z rejestru członków niewykonywanie przez niego obowiązków statutowych oraz powołując się na § 22 ust 1 statutu Spółdzielni, pozwana powołała się na niezawinione przyczyny, bowiem takich tylko dotyczy możliwość wykreślenia z rejestru członków. Ustawa, jak i statut, wyraźnie rozgranicza wykluczenie od wykreślenia członka spółdzielni. Wykluczenie i wykreślenie są sankcjami, których zastosowanie przez spółdzielnię prowadzi do rozwiązania stosunku członkostwa (art. 24 § 1 Pr. spółdz.). O ile jednak wykluczenie jest przejawem odpowiedzialności podmiotowej (subiektywnej), skoro jego niezbędną przesłanką jest wina umyślna albo rażące niedbalstwo (art. 24 § 2 Pr. spółdz.), o tyle wykreślenie jest niezależne od winy i stanowi przejaw odpowiedzialności przedmiotowej (obiektywnej - art. 24 § 3 Pr. spółdz.). Instytucje wykluczenia i wykreślenia różnią się charakterem, gdyż wykluczenie spełnia funkcję represyjną, a wykreślenie z rejestru funkcję organizacyjno - porządkową. Różnica dotyczy więc przede wszystkim przyczyn pozbawienia członkostwa, natomiast tryb pozbawienia i skutki są takie same.

Pierwszą przesłanką wykreślenia członka ze spółdzielni jest niewykonywanie obowiązków statutowych z przyczyn przez niego niezawinionych. Chodzi tu jedynie o obowiązki o podstawowym znaczeniu, tj. takie, których trwałe niewykonywanie przekreśla społeczno-gospodarczy sens stosunku członkostwa w spółdzielni. Drugą przesłanką wykreślenia jest istnienie przyczyny określonej w statucie, nie każdy bowiem wypadek niezawinionego niewykonywania obowiązków członkowskich może spowodować zastosowanie sankcji.

Zdaniem Sądu I instancji, powołana w uchwale przyczyna wykreślenia H. M. z rejestru członków nie została przewidziana w statucie spółdzielni. Paragraf 22 ust. 1 statutu, na który powołała się spółdzielnia wykreślając powoda z rejestru członków stanowi, że członek Spółdzielni nie wykonujący obowiązków statutowych z przyczyn przez niego niezawinionych może być pozbawiony członkostwa przez wykreślenie. Dalsze przykładowe wyliczenie podstaw wykreślenia odnosi się właśnie do przyczyn niezawinionych. Nie ma, bo i nie może być wśród nich niepłacenia funduszu remontowego, ani pozostawiania w sporze ze spółdzielnią.

Sąd Okręgowy podkreślił, że wykluczenie członka może nastąpić tylko z przyczyn przez niego zawinionych, gdy z winy członka dalsze pozostawianie w spółdzielni nie da się pogodzić z postanowieniami statutu spółdzielni lub dobrymi obyczajami. Ustawa odsyła do statutu spółdzielni, który powinien zawierać bliższe określenie przyczyn uzasadniających wykluczenie. Przyczyny te z natury rzeczy muszą wiązać się z rodzajem i przedmiotem działalności spółdzielni, gdyż to wpływa na treść obowiązków członkowskich. Najczęściej wskazuje się w tym miejscu na działanie na szkodę spółdzielni i niewykonywanie podstawowych obowiązków członkowskich. Przyczyny te mogą być w różny sposób określone, lecz zawsze muszą być zawinione przez członka i tak poważne, że uniemożliwiają pogodzenie pozostania członka w spółdzielni z postanowieniami statutu lub dobrymi obyczajami.

W przekonaniu Sądu Okręgowego, zarzucane powodowi zachowanie winno być co najwyżej rozpatrywane jako przyczyna wykluczenia. Nawet jednak dopuszczając taką możliwość w ramach niniejszego postępowania, w świetle powołanej regulacji ustawowej i samego statutu wykluczenie powoda ze spółdzielni w oparciu o wskazane w uchwale przyczyny Sąd Okręgowy ocenił jako niedopuszczalne. Nie zachodzi bowiem sytuacja, gdy konkretne, zawinione zachowanie powoda jako członka spółdzielni powodowałoby, że jego dalsze pozostawianie w Spółdzielni będzie nie do pogodzenia z postanowieniami statutu lub zasadami współżycia społecznego.

Podkreślono, że obowiązkiem spółdzielni jest dochodzić należnych jej świadczeń na drodze sądowej. Tego rodzaju spory jakie występują między powodem a spółdzielnią winny być rozwiązywane w drodze procesu o zapłatę. Wykluczanie ze spółdzielni w tego rodzaju stanach faktycznych nie służy realizacji celów działalności spółdzielni. W

tym kontekście zasadne są zarzuty powoda, który wskazuje między innymi na naruszenie zasady równego traktowania członków spółdzielni i wybiórcze traktowanie członków spółdzielni przez jej władze.

O kosztach Sąd I Instancji orzekł na podstawie art. 98 k.p.c.

Od tego wyroku apelację wywiodła strona pozwana, zaskarżając orzeczenie w całości i zarzucając wyrokowi naruszenie:

1. § 22 ust. 1 Statutu Spółdzielni Mieszkaniowej „Barbórka” w zw. z art. 24 § 3 ustawy Prawo Spółdzielcze poprzez błędne przyjęcie, iż nieuiszczanie opłat z tytułu funduszu remontowego oraz rozliczenia CO i CW nie może stanowić podstawy do pozbawienia powoda członkostwa w pozwanej Spółdzielni poprzez jego wykreślenie,

2. § 22 ust. 1 Statutu pozwanej Spółdzielni poprzez błędną wykładnię polegającą na bezpodstawnym uznaniu, że powód swoim zachowaniem nie uchybił obowiązkom członka spółdzielni w stopniu uzasadniającym pozbawienie członkostwa;

3. art. 24 § 6 ustawy Prawo Spółdzielcze w zw. z art. 42 ustawy Prawo Spółdzielcze poprzez błędne przyjęcie, iż zaskarżona uchwała jest bezpodstawna, co uzasadniało jej uchylenie.

W konkluzji pozwana wniosła o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości ewentualnie o
2. uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia Sądowi I instancji.

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o oddalenie apelacji jako bezzasadnej oraz o zasądzenie od pozwanej na swoją rzecz zwrotu kosztów postępowania w obu instancjach.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Stan faktyczny pomiędzy stronami pozostawał bezsporny, a pozwana Spółdzielnia w apelacji podniosła jedynie zarzuty naruszenia prawa materialnego. W tym miejscu stwierdzić zatem należy, że Sąd pierwszej instancji w sposób prawidłowy przeprowadził konieczne w sprawie postępowanie dowodowe i na podstawie jego wyników, po dokonaniu oceny dowodów istotnych dla ustalenia podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, poczynił trafne ustalenia faktyczne oraz właściwie je zakwalifikował prawnie. Ustalenia te, jako prawidłowe, Sąd Odwoławczy podziela i czyni częścią własnego uzasadnienia, bez ich ponownego szczegółowego przytaczania.

Podzielić ponadto trzeba zapatrywanie prawne, że w świetle regulacji ustawy Prawo spółdzielcze i poczynionych ustaleń dotyczących sytuacji majątkowej powoda i jego nastawienia do obowiązków przewidzianych w uchwałach Spółdzielni, nieuiszczanie opłat z tytułu funduszu remontowego oraz rozliczenia CO i CW nie może stanowić podstawy do pozbawienia H. M. członkostwa w pozwanej Spółdzielni poprzez wykreślenie.

Artykuł 24 § 3 Pr. spółdz. – w przeciwieństwie do art. 194 Pr. spółdz. – nie wskazuje powodów wykreślenia poprzestaje na ogólnym sformułowaniu, że mają to być przyczyny niezawinione i leżące po stronie członka spółdzielni, zaś dokładnego ich oznaczenia należy poszukiwać w statucie. Zgodzić się należy ze skarżącym o tyle, że w razie gdy członkowi nie można przypisać winy za niepłacenie opłat eksploatacyjnych, a należność jest bezsporna lub stwierdzona prawomocnym wyrokiem sądowym, wówczas spółdzielnia może jedynie wykreślić członka, pod warunkiem że statut taką przyczynę wykreślenia wyszczególnia. (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 27 lutego 1997 r., I ACR 471/96, OSA 1998, z. 6, poz. 25).

W przytoczonych okolicznościach nie występują podstawy do wykluczenia. Powód nie kwestionował, że posiada ekonomiczną, realną możliwość ponoszenia opłat z tytułu funduszu remontowego oraz rozliczenia CO i CW, a jego

zaniechanie jest działaniem celowym. W takiej zaś sytuacji nie sposób stwierdzić aby doszło do niezawinionego niewykonywania obowiązków członkowskich. Z taką sytuacją możnaby zetknąć się, gdyby powód z przyczyn obiektywnych nie miał możliwości pozyskiwania środków na zaspokojenie należności, wskutek trudnej sytuacji zdrowotnej, niemożności podjęcia zajęć zarobkowych itp. Tymczasem taka sytuacja w sprawie niniejszej bezspornie nie zachodziła.

Na gruncie niniejszej sprawy brak było podstaw do badania, czy takie zachowanie powoda mogłoby stanowić podstawę do pojęcia uchwały o wykluczeniu go z pozwanej Spółdzielni. Podjęcie przez właściwy organ spółdzielni uchwały o wykreśleniu, ale z przyczyn wymienionych w art. 24 § 2 Pr. spółdz., stanowi bowiem naruszenie statutu. W takim wypadku uchwała o wykreśleniu – w razie jej zaskarżenia na podstawie art. 42 § 3 Pr. spółdz. – podlega uchyleniu. Okoliczność, że istniały podstawy do wykluczenia członka ze spółdzielni nie ma znaczenia prawnego, skoro w tym przedmiocie uchwały nie podjęto, a sąd rozpatrujący taką sprawę nie jest uprawniony do zmiany treści zaskarżonej uchwały (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 25 marca 1999 r., I ACa 73/99, Apel.-Lub. 1999, nr 2, poz. 6).

Sankcje wykluczenia i wykreślenia różnią się między sobą tym, że pierwsza z nich jest związana z ujemną oceną moralną lub obyczajową postępowania członka spółdzielni, a przez to bezpośrednio dotyczy sfery jego dóbr osobistych, podczas gdy wykreślenie nie zawiera takiej oceny. Nawet jednak przy założeniu, że samo zastosowanie niewłaściwej sankcji nie może stanowić podstawy do uchylenia zawierającej taką sankcję uchwały, stwierdzić należy, że zachowanie powoda nie może być na obecnym etapie i przy aktualnej konfiguracji stanowisk stron, poczytane za uzasadnioną przyczynę wykluczenia. Pomiędzy powodem a pozwaną Spółdzielnią doszło do konfliktu dotyczącego wysokości opłat. Konflikt ten jest na tyle zaawansowany, iż nie sposób oczekiwać w jego ramach polubownych uzgodnień. Skutecznym rozwiązaniem może stać się jedynie stwierdzenie przez właściwy organ państwowy istnienia konkretnych praw i obowiązków. Podzielić należy zapatrywanie Sądu I instancji, iż w takiej sytuacji pozwana, chcąc wykazać fakt uporczywego uchylania się od wykonywania istotnych zobowiązań wobec Spółdzielni, powinna podjąć próbę pozyskania tytułu egzekucyjnego przeciwko powodowi, obejmującego obowiązek zapłaty należności z tytułu użytkowania lokalu. Pozwana Spółdzielnia takiej próby jednak do tej pory nie podjęła. W niniejszym procesie poza zakresem kognicji Sądu pozostawała kwestia, czy zaniechanie powoda może zostać poczytane za działanie usprawiedliwione. Sam fakt niezaskarżenia uchwały określającej wysokość opłat nie pozbawia bowiem powoda możliwości kwestionowania wysokości należności z tytułu użytkowania lokalu w ewentualnym procesie o zapłatę, np. poprzez podniesienie zarzutu nieważności takiej uchwały.

Mając powyższe na uwadze, wobec nietrafności sformułowanych przez pozwaną zarzutów obrazy prawa materialnego, stanowiących w istocie jedynie wyraz dezaprobaty wobec niekorzystnego – z punktu widzenia jej interesów – rozstrzygnięcia, na podstawie art. 385 k.p.c., Sąd Apelacyjny oddalił apelację, jako bezzasadną.